

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԻՐԱՅԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱՐԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏԻՐԱԿԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ զԷՆ 100
Վեցամսեայ 7 52 1/2
Պոլսէն դուրս գալոյս Լուս
գիրքուն փոխադրելու ծախքը
առնողին վրայ է ։
Այս Լուսգիրքը ամէն շաբաթ
օրերը կը հրատարակուի ։

Իր շահին համար լուր մը հրաւ
տարակէլ ուզողը պիտի վճարէ
ստղին 40 փարսյ ։
Նորատիպ գրող ծանուցումը
ձրի է ։
Պոլսէն եկած նամակներուն
փոխադրելու ծախքը իրական
տի վճարէ ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕԼԻՍ 2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Օսմանեան կառավարութիւնը առաւել դիւ
րութեան համար քանի մը տարիէ 'ի վեր ամէն երե
ւելի քաղաք յատկապէս՝ ամէն ազգէն ալ անդամ
գտնուելով արդարութեամբ տնտեսական հաստատեց
որ առ
քառ հարուստ չի նայելով անապատ իրեն դիմող մար
դոց դատաստանը արդարութեամբ տեսնայ ։ Եւ այն
տնտեսական անդամներէն ով որ կամ կաշառք առ
նելով կամ ուրիշ կերպ շահ մը բնորոշելով անիրա
ւութիւն մը ընէ 'նէ' երեւան ելլալուն պէս ըրած
անիրաւութիւնը իսկոյն դատարարութեան ալ օ
րէնք դրաւ ։ Եւոր համար Սիւրբի կղզիին արդարութե
ան ատենին անդամներէն Սանդրազ և փափազ
օղլու կուտող անձինքը դատաստանի մը մէջ անի
րաւութիւն ընելուն համար դատարարութեան
մէկը Սուլթանի, մէկը Լիւստուրի կողմերը աքտոր
վելով ։

— Խաբարութի նախկին կառավարիչ վսեմափայ
լ օմէր փաշան Վառնայի կառավարիչ անուանեցաւ
Հայտարար փաշայի տեղը ։

— Լիւստուրի Եփեսոս Եփեսոսի Վենայի
դեպքին անուանեցաւ ։

— Սաֆի Եփեսոսի արդարութեան ատենին ան
դամ կարգեցաւ ։

— Մէլիքուր անուն Սարսիլայի շաքենաւ որ տա
սըն օրի չափ ետ մնաց, հոս հասնելու որոշում օրէն
պատճառն այն է եղեր որ սատիկ միւրիկի բռնուելով
պարտաւորեց է ետ դառնալ ու մնալ Գիթիս
Վ Եփեսոսի նաւահանգիստը ։

— Լիւստուրի Թարգման արժանապատիւ Սուստ
Եփեսոսի եղբայրը Նէշտ Եփեսոսի որ Պաշտատ
փաշային քով ատենագրար էր, իսկ հիւանդութե
մեռեր է ։ Լիւստուր արդարեւ այս երկուստեքին մահը մեծ
ցաւ տուաւ իւր ընտանիքէն 'ի դատ բոլոր իւր
բարեկամներուն ալ ։ Վան զի իմաստուն ու խոհեմ
ըլլալով իւր եղբորը գովելի ճամբուն կը հետե
ւէր ամէն մասամբ ։

— Սեփեմբեր 30 թուականով Պաշտատէն եկած
ընտրելու շատ արեւմտիկ են այն կողմերը իսկապէս
ըրաւ սատիկ կատարածին համար ։ Տասն և հինգ օրին
մէջ մինակ Պաշտատի մէջ 4500 հոգի մեռեր են ։
Եւ քաղաքին բնակիչներուն կէսէն եւելը փախեր
են ասպին անգին, բայց փաշան անշարժ մեծ արիւ
թեամբ իւր տեղը կենալով անդադար կ'աշխատի
խեղճ ժողովուրդը այս ստիկալի թշուառութենէն
ազատելու միջոց մը գտնալու ։

— Հատուկ 'ի վեր կառավարութիւնը կ'աշխատի
որ պէշիկ սատիկ գլխովին վերցունէ որ իւր ամէն
տեսակ ստակը Լիւստուրի ստակներուն արժեքովը
համեմատի, որով շատ մեծ դիւրութիւն ալ կ'ըլլայ
առեւտուրին ։ Բայց զանազան պատճառներով կա
ռավարութեան այս կենցաղագրութիւնը խորհուրդը ա
ռաւ չի գնաց ։ Իսկ հիմա նորէն ձեռք դարկաւ այս
բանին, տեսաւ որ 900 միլիոն դուռու զէլիկ կայ
գեռ ։ այս գումարը կամայ կամայ հատուցելու
գիւրին միջոցները խորհելու համար քանի մը բանին
յարմար մարդոց արքունական հրաման եղաւ որ
մտածեն ։

— Լիւստուր քաղաքները շահ գիւրին կ'ըլլայ բու
րով ոչ միայն օտար տերութեց հողերէ, հապա (Սու
մանեան տերութեան հողերէն ալ շատ մարդիկ Սա
րաքաղաքս եկեր են իրենց բնակութիւնին հաստատե
լու ։ Եւ քանի արդարեւ շատ մեծ փնտներ կը պատ
ճառէ տերութեանը, որովհետեւ այն մարդոց հոս
գալով անոնց երկիրները անգործ կը մնան և քաղաք
նին ալ օր աւուր կ'ստգատանայ, ասոր համար տե
րութիւնը այս գէշութեան առջեւ առնելու հա
մար այս օրերս կը խորհի կոր ։

— Լիւստուր կարգին մեծաւորը Սուս Լիւս
քահանայն, ծաղիկ հիւանդութենէն բռնուելով
չորս օր հիւանդութիւն քաշելէն ետք՝ ամսոյս
30 ին չորեքշաբթի օրը մեռաւ ։ Եւ արժանա

յարգ անձնաւ առաջ Վալթա սուրբ Բենէդիկ
տոսի վանքին մէջը գտնուած դպրատանը վերա
կացու էր ։ անկէց ետքը Պէպէք գիւղի Սուս
սրբանքուն դպրատանը վերակացու եղաւ ։ Սու
սիւ Պրիսէն որ այն ատենները Լիւստուրի
րուն մեծաւորն էր, Սուսա կանչուելով, անոր
տեղը ասիկայ մեծաւոր եղաւ ։ Եւ քանի մը տարի
ետքը գաւառական մեծաւոր դուռեցաւ բոլոր ա
րեւելք գտնուած Լիւստուրիներուն ։ Եւ ասոր
ճանա իրեն նախորդներուն տրուած չէր ։ Եւ ար
ժանայարգ անձինս մահը զինքը ճանչցողներուն շատ
ցաւ տուաւ ։

ՍԵԼԱՆԻՔ, 16 հոկտեմբեր ։ Պօլսոյ երեւելի
դպրատանց թանգարաններուն համար այս տեղի
կառավարութիւնը Սաֆիլայի կողմերը մարդիկ
հանեց որ հետ թիւներ բնութեն գտնան երթալիք
ծախքին չի նայելով ։

— Թեաւալայի կողմերը խաղաղութեան մէջ են
հիմա, և այս ալ արժանապատիւ Սէշտ փաշայի գոր
ծըն է որ հիմա Սանստուր կը նստի, և միտք ունի
հոն ու Լանեսոյ մէկ մէկ դպրոց հաստատելու ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒՄ, 7 հոկտեմբեր ։ Եղաւ գե
տին յարգութենէն շատ մեծ փնտներ հասեր է մօ
տաւոր տեղերուն տէրի կը խօսուի ։ Բայց տակաւին
ասոր վրայով ստոյգ լուր մը չառնուեցաւ ։

— Սպանիայի երկրաշարժին մէկ փաշային առա
ջարկէց որ թէ որ հրաման կուտայ 'նէ, մէկ նոր գիւ
րին կերպով մը հորեր բանայ Լիւստուրի մէջ ։ Եւ
վարպետութեան փորձ մը ըլլալու համար մէկ հօր
մը իւր ծախիւքը պիտի բանայ, կը կարծուի որ ա
սանկ օգտաւոր առաջարկութիւն մը կ'ընդունի փա
շան և ինչպէս որ առաջարկողը կը խնդրէ իրեն ալ
տասը տարուան արտօնութիւն մը կուտայ որ իրմէ
'ի վատ ուրիշը այս արհեստը գործ չածէ Լիւստու
սի մէջ ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ։ Պարսից թագաւորին տղան
որ թագաւորութեան ալ յաջորդ պիտի ըլլար, ան
ցածները իսկապէս հիւանդութենէն մեռաւ ։ Ինչպէս
որ հայապատ օրագրոյս նախընթաց թիւերուն մէկուն
մէջը պատմեցինք ։ Թագաւորը անոր տեղը իր երկ
րորդ որդին իրեն յաջորդ հրատարակեց, որ տա
կաւին 11 տարուան էր ։ և անոր խնամածու (լաւ)
գրաւ Սէշք Բաւր Սիւրա աղնուական իշխանը,
որ ասկէց առաջ թագաւորող Ֆեթի Լիւս շահին
եղբայրն է, և հիմա 'ի վերջ քաղաքի կուսակալ է ։
Եւ իշխանը Պարսկաստանի կրթեալ մարդոց մէկն
է ։ և Լիւստուրի լեզուներուն շատը կը հասկընայ
և կը խօսի ։

ԱՐՏԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԱՆ ։ Լիւստուրի անգինի քանի մը ըստ
օրագիրը մէկ առանձին յօդուածի մը մէջ Լիւստու
տերութեան առաջարկելով որ ճարտին ընդարձակ
է բաղմամբ կողմներուն հետ վաճառականութե
վրայ 1613 թուին ըրած գաշապետութիւնը նոր
գէն, որ այն ատենէն 'ի վեր խօսքը եղած չէ ։ Կը
սէ որ, անգինայիները Չինաց հետ վերջին պատե
րազմէն ետքը ըրած գաշապետութեան մէկ խեղ մը
տեսնելը չունին ։ մանաւանդ Չինաց կառավարու
թեան տիրութեան և անհոգութեան կ'երեւի
որ՝ մօտեւ մէկ նոր խաղաղութիւն մըն ալ պիտի ծագէ ։
Թիւ Բանդուն և թէ Սուլթան ծովեղբայր քա
ղաքները նստող անգինայիները շատ ներքութիւն կը
քաշեն ։ Չինաց կայսրը սրտանց չուղեր անգինա
յիներուն հոն հաստատուելը, հաստատութիւնն
ալ տգէտ և նախապաշարեալ մարդիկ են ։ օտար աղ
գաց հետ վարվելը իրենց բնաւորութեանը և հին
սովորութեանը դէմ է ։ ուստի անգինացւոց վաճա
ռականութիւնը այն երկրին մէջ ծագելուն խափա
նիչ բաներ պակաս չեն ընէր ։ մինչեւ որ անգինա
յիները ձանձրանան, և իրենց յօժար կամօքը այն
տեղներէն հեռանան, և իմակու հիմա բնակու
թիւնին միայն ծովեղբայր տեղերէն քանի մը տեղ
է ։ ոչ գէպ 'ի ծովեղբայր և ոչ ցամաքին կողմը տե

ղերին չեն կրնար մեծցնել ։ Եւ Չինաց կայսրը
կամք ունենայ ալ 'նէ՝ անգինացւոց հետ հաշտուած
ատենը գրով խոստացած պայմաններուն մէկն ալ պի
տի չիկրնայ կատարել տալ ։ Աստի պիտի վերջը կ'ե
րեւի որ Չուզան կղզին անգինայիներուն ձեռքը
մշտնջենաւոր մնալուն պիտի հաճի, որ առ այժմ
իրեւել քաղաքական անոնց տուած է, խոստմունքը
կատարած ատենը ետ առնելու մտքով ։ Բայց ինչ
որ է 'նէ՝ անգինայիք Չինաստան տարած ապրանք
նին չեն կրնար իւր ուղածուն պէս ծախել, կամ ա
նոր համար՝ որ չինացւոց սիրած բաները չեն, կամ
անոր համար որ չինացիք խօսք մէկ ըրածի պէս են
որ այն ապրանքները շատ չի ծախուին ։ Աստի այն
քան հեռու տեղ տարուած ապրանքը որովհետեւ
ետ բերել չըլլար, հոն ալ մնայ 'նէ ստակ չընէր և
կը փրտուի ։ ուստի յիշեալ օրագիրը կ'ըսէ որ՝ այն
բաները ծախելու նոր մէկ տեղ մը բացուելու հա
մար պէտք է ճարտին հետ առեւտրական գաշապե
րութիւնը նորոգել, քանզի ճարտին Չինաստանի ա
րեւելեան կողմը ինչպիսի՝ Չինաստան չի ծախված
ները հոն տանելու դիւրութիւն մը ունենան 'նէ ի
րենց շատ շահաւոր կ'ըլլայ ։ և այն ատենը Չուզան
կղզին ալ իրենց ձեռքը շատ պատուական մէկ տեղ
մը կ'ըլլայ ։

ԳԱՂԱՆԱ ։ Պրեսի քաղաքի արժեքին ըստ
օրագիրը կը գրէ, որ տերութեան հրամանաւ ալիէ,
'սօ, և լաւ ըստած նաւերը որ քօւկէլ են, կը պատ
րաստուին Բախի կղզին զօրք տանելու ։ Եւ տա
նելու մարդիկն 1600 հոգիին չափ պիտի ըլլայ ։
Կալաթ նաւն ալ պատրաստութիւն կը տեսնէ, որ
պիտի երթայ այն ջուրերը պլանտի ։

ՍՊԱՆԻԱ ։ Վիսիա Թագուհին հօրեղծ
ըր տղորդ մէկը, որ է Սոնթեմուլէն կոմսը, ատենէ
մը 'ի վեր Սուսայի Հէռ գաւառը Պուրթ քաղա
քը նստած էր ։ Սեպտեմբեր 14 ին իր բնակած տե
ղէն փախչելու ճամբան գտաւ ։ Պէշիքայի Օսթեն
տա քաղաքը գնաց ։ և անկէց ձայն հանեց թէ Լիւ
կիթեռուա պիտի երթայ, և թէպէտ կը կարծուէր
թէ սուտ է ըսածը, յարմար տեղ մը նաւը կը փոխէ,
ուրիշ նաւով մը Սպանիա կ'անցնի, բայց Սոնտա
երթալը անգինական օրագիրներուն մէկ քանին
կ'իմացնեն ։

Եւոր Սուսային փախչելը իմացում ատենը
Սուսայի թագաւորը ձգեց Վիսիա Թագուհի լուսած
ամարանցին էր ։ Հէռ գաւառին գաւառապետը
երբ որ հեռագրութեան միջոցաւ ասոր փախչիլը
փարկու տերութեան խորհրդականներուն իմա
ցուց, անոնք ալ թագաւորին իմացուցին, և սեպ
տեմբեր 17 ին՝ Փարիզէն հեռագրութեամբ բոլոր
Սուսայի կուսակալներուն իմացում տրուեցաւ
որ, — Տօն Բաւրսին անգինայի տղան Սոնթեմու
լէն կոմսը Պուրթ քաղաքէն փախաւ ։ փրկաւ եղբ
և ուր որ գտնուի 'նէ բռնեցէր — Բայց այս գգու
շութիւնս պարապ էր ։ որովհետեւ Հէռ գաւառին
գաւառապետը իմացում ատենը Սոնթեմուլէն կոմ
սը 48 ժամ էր որ Պուրթէն ելեր էր ։ և այն ալ ծա
նօթ է որ՝ շոգեկաւ մը առուրով Պէշիքայի Պը
րիւրդէն մայրաքաղաքէն ելելով իրկուներ Փարիզ
կրնայ հասնիլ ։ Աստի փախչողը ասանկ ճամբանե
րով ձեռք ձգելու ժամանակը անցած էր ։

Սոնթեմուլէն կոմսը Սպանիա չերթայ ալ 'նէ՝
իրեն Սպանիա երթալէն ինչ բանի համար կը փախ
չըլլի 'նէ անոնք կրնան ըլլալ ։ Տակաւին ասիկայ
Պուրթ քաղաքն իրեն՝ Սպանիայի սահմանադրուինե
րը մէկ յայտարարութիւն մը տարածուեցաւ, որ
քարի վրայ տպուած էր, բայց տպողին անունը չի կար
։ Եւ թղթով յիշեալ կոմսը կ'ուղէր սպանիացիները
սոք հանել ։ Իր դիտաւորութիւնը յայտնի խօսքով
չէր խօսած, բայց կարգադրող շուտով կրնար իմա
նալ որ միտքը Տօն Բաւրսը թագաւոր ընել տալու
կը նայի ։ որ սպանիացւոց աղքատ չուղեց և թագաւո
րութենէ հանեցին ։

Բաւրստա զօրապետը՝ որ ասկէց քիչ մը առաջ
Փարիզ էր, յանկարծակի աներեւոյթ եղաւ Սոնթե
մուլէն կոմսը փախչելէն ետքը, և կ'ըսուի թէ Սոն
տա անցած է ։ Եւոր Լիւստուրի յարադէր օրագրի
տեղականներէն մէկն ալ՝ Վիլիլէր ձէնեալը, Սպա

նիայի Նաւարրա գաւառը գնաց, որ ոտք ելած կամ ելելու զորքերուն գլուխ ըլլայ: Սոնդեմուլէն կամ սին և Քապրեթա զօրայեան 1 զնուա անցնելը ազէի նշան չէ. մտքերն յայտնի է. կ'ազէն որ իրենց հզօր կռնակ մը ունենան. և գիտնալով որ ինկիլիզի տէրութիւնը Սալանիայի տէրութիւնը վրայ քիչ մը նեղացած է Ռօթուհայեան հետ ունեցած վէճին համար, և թագուհին քրոջը նշանիլն ալ Քապրեթա տղի թագաւորին տղուն հետ ինկիլիզեան շատ անորժամ բանը չէ, կը յուսայ որ թագաւորութեան դէմ խռովութիւն մը հանելու յաջողի նէ՝ ինկիլիզը իրեն կըռնակ կը կայնի: Այս յայտը հաստատուն է մի, կամ թէ յուսայ վրայ խաբարած է մի, բանին ելքը կ'իմացնէ:

— Առաջիկայ ծանուցած եմք Սալանիայի վեհաժողովութեան նշանիլը իր հօր եղբորը տղուն, որ է Տօն Փառնեմուլ Կոնստ. քոյրն ալ նոյն անունը Փառնեմուլ թագաւորին պղծութիւնը տղուն նշանը ված էր. որ է Սօն Փառնեմուլ կամ Լեւոն երկուքին ալ հարսանիքը մեծ փառաւորութեամբ եղաւ Սալանի քաղաքը, հոկտեմբեր 10 ին. և հետեւեալ օրը հոկտեմբեր 11, կէս օրէն ժամ մը առաջ եկեղեցւոյ մէջ պատկին եղաւ, և սուրբ տառաքաւ մատուցաւ Արքայ գեղին եկեղեցին:

Ինկիլիզի դէպքան տէրութեանը կողմէն շատ աշխատած էր որ Սալանիայի թագաւորին քոյրը Փառնեմուլը թագաւորին տղուն չի տրիլ. կամ գտնէ՝ մինչեւ որ թագաւորն զաւակ մը չի ծնի նէ՝ թագաւորին քոյրը չի կարգելի: Երկուքն ալ մտիլը նեղ չի կրնալ տալուն համար սիրտը նեղացաւ, կամ ուրիշ քաղաքական գիտմունքով մը, ինչ և իցէ՝ հարսնիքին հանդէսին չի գտնուեցաւ. օր առաջ Սալանի քաղաքին ալ դուրս ելէր և Վալենցա գլխացի էր: Այս թէպէտ այս կարգը ինկիլիզի տէրութեան կամայը դէմ է, բայց բանն եղաւ լեւոնեմուլ նէ՝ չեղեւիր որ ասանկ բանի մը համար ինկիլիզ և Փառնեմուլ տէրութիւնները իրարու հետ աւրուին:

ԳԵՐԲԱՆԻԱ ՊԱՏԵ: Կառավարութեան խորհրդականաց ժողովը եղած ատենը՝ օգոստոսի 12 ին, խորհրդարանը ներքը և դուրսը խիստ շատ բազմութիւն կար: Այն մեծ զբոսութեան երկրին ամէն կողմէն շատ մարդիկ եկած էին այս ժողովքի գլուխութեւն. ամէն ալ կ'ուզէին ժամ մը առաջ իմա նալ թէ ինչ վճիռ պիտի տրուի: Արքայ և դրանն առաջը մտիլ ընդունելը լեցուած էին. հարեւաւոր մարդիկ ալ ներքը տեղ չի գտնելով դուրս այն կողմի փողոցները կայնած էին: Այս կերպով այն օրուան վէճը ծանրանալու վրայ էր: Այն պիտի հասկընտային որ, Ռօթուհայեան հետեւողներուն համար առանձին աղբիւրաբոլով ուղղուած աղատութիւնը ու արտօնութիւնը պիտի տրուի թէ չէ:

Երկու խնդիրը բնութեւ համար որոշուած մարդոց յարմար տեսածը որ անոնց շնորհիլն այս բաներս եղան: 1. Ռօթուհայեան օղակաւ անունը, որ իրենք իրենց համար ընտրէր էին: 2. Սէկ տեղ ժողովութեւն և մէկ միութիւն մը ըլլալու իրաւունքը: 3. Անոնց գլուխներուն և երեսփոխաններուն ժողովը հասարակութեան մէջ եղած ուրիշ ժողովներուն պէս սեպիլը: 4. Պաշտօնին յայտնի կատարելը և զանգալ անգամ գործածելը: 5. Առաջ կողմերին իրենց ժողովքի տեղ տնտեսաւ, և իրենց մասնաւոր եկեղեցական կանոնին համեմատ իրենց կրօնքէն օտար մարդիկ ալ հոն ընդունելու կարող ըլլալը: 6. Իրենց եկեղեցւոյն հրահանգները ուրիշ եկեղեցիներուն ալ խորհելը. և ուրիշ կրօններուն սկզբունքներուն ալ դէմ գրելը. բայց միշտ օրէնքին ընդունած սահմանին դուրս չելելով: 7. Հաւատուն այս գերմանացի օղակաւներուն քարոզչներուն դէմ անանկ օրէնք մը պիտի չըլլայ որ ուրիշ կրօններուն քարոզչներուն չի պէտք ըլլայ անոնց պարտաւորէ: 8. Հարկաւոր է որ մեծ զբոսութեան երկիրները գտնուած ալ և ալ կրօններուն իրարու հաւասար ըլլալուն, և անոնց համարները որոշելուն վրայը եղած կանոնին առաջադրութիւնը խորհրդարանին քննութեանը ձգուի. բայց մինչեւ որ այս ըլլայ նէ՝ առժամանակեայ միջոցներ ի գործ դրուին այլ կրօններուն վիճակը աղէկընելու համար: 9. Այլ կրօնները կարող ըլլան քաղաքական պաշտօններուն հասնելու. և արդէն ունեցածներին պահելու, որքան որ կրնայ համեմատիլ իրենց կրօնքին փոխելուն հետ. ասանկ իրաւունք մը գերմանացի օղակաւներուն ալ ունենալ կը վայելէ կ'ըսեն: 10. Կրօնքին փոխելով ոչ քաղաքական գործակալ ընտրելու և ոչ ալ ընտրուելու իրաւունքին կորստը չուցած չեն:

Այս ատենք են այս մեծ վէճին նիւթերը. որոնց դէմ կ'եղան առաջին անգամի ժողովքին մէջ Պ. Նեպէնիուս. Պ. Նաւարրա. Պ. Պատեր. Պ. Սառլու և Պ. Պէր. և ասոնց դէմ այս յօդուանէ:

րուս պաշտօնաւթիւն կ'ընէին Պ. Շարաուպ Պ. Սէ. և Պ. Պատերման. երեքն ալ զբոսութեան գաւառներէն եկած երեսփոխան (տէրութեւն):

Օգոստոս 12 ին վէճը ըմբոստան չըլլալով, հետեւեալ օրը 13 ին կէս օրէն չորս ժամ առաջ նորէն սկսան նոյն բանին վրայ խօսիլ: Այս օրուան ժողովքի մէջ, միայն մէկ ժամու մը չափ տոնէն անցաւ առանց խօսք ըլլալու ասոր վրայ: Տասն և ութ թուականներն այս նիւթի վրայ խօսեցան, խորհրդարանին նախագահ Պ. Նեպէնիուսն և Պ. Պէրէն զատ, որ ասոնք ալ քանի մի անգամ խօսեցան: Տասն և մէկ երեսփոխան, որոնց անոնք միտքերնի գրեթէ կառավարութեան վիճալի հաւատակ կենալով, Ռօթուհայեան պաշտօնները, և ու մանք՝ Ռօթուհայեան դէմ կառավարութեւն պաշտօն կենալ. ամէնքն ալ վէճը չեղեցինք և միւս օրուան չի ձգելու համար այս իրաւունքէն ետ կեցան:

Շատ խօսքերէն ետքը վերջին եղաւ կարգով այս եղաւ, որ Ռօթուհայեան և Սառլու և Նաւարրա պէրէ և Տաւրաի գտնուող գերմանական օղակաւներէ կեղեցիներուն բողբոջ, և արեւմտաօրինին քննելու համար որոշուած գործակալաց յայտարարութիւնը կառավարութեանը առաջարկելի, և թախանձաւ կան յանձնարարութիւն մը ըլլայ որ արեւմտաօրին գործներուն գտնաւորումը առանց ուշանալու տեսնուի և վճիռ տրուի. և մասնաւորապէս՝ 1846 ապրիլ 20 ին կառավարութեան տուած վճիռը ետ կան չըլլի: Այս հաւանութիւն տուող եղան 36 հոգի. հաւանութիւն չի տուողները 26 ըլլալուն համար շատին խօսքը ընդունելի եղաւ:

ԶՈՒՅՑՅԵՐԻ: Հեղինակութեան դաշնակցութեւնը հանուր ժողովքին անգամները սեպտեմբեր 10 ին ժողովութեան նէ՝ Տաւրաի մէջ գաւառին վրայ խօսք բացուեցաւ, որ Ռօթուհայի կողմէն է, և Փառնեմուլի ալ սահմանակից: Այս տեղին համար խօսք մը եղած էր որ Փառնեմուլներուն ձեռքն է անցեր մէկ կերպով մը: Այս համբաւայ համար այն ժողովքին մէջ հաւատաւորութեւն տուաւ: Սոս գաւառին երեսփոխանը այս գաւառին գիրքին համար այս տեղեկութիւնը տուաւ. «Տաւրաի մէջ ըստ ձեռքի գաւառ մէկ ու կէս ժամու ճանապարհի չափ երկայնութիւն ունի, մէկ ժամու չափ լայնութիւն, և քանի մը հարկը բնակիչ, որ Օւլապիցիցի եմք կ'ըսեն: Այսինքն զնուորական երեւելի տեղ մըն է. և կ'ուզեմ որ ձեռքի (դաշնակցութեան ընդհանուր նախագահին) աղապարով որ այս բանի վրայ ազէի տեղեկութիւն տան. և պէտք եղած տեղերուն ալ խմայնէ որ Հեղինակութեան դաշնակցութիւնը այս երկրի վրայ ունեցած իրաւունքէն ամենեւին չի հրաժարիլ »:

ՏԱՆԻՄԱՌԱՔԱ: Կապի Գլխաւոր ըստած օրագիրը, Տանիմաքայի թագաւորին հրովարակին դէմ Օրտեպուռի մեծ զբոսին ըրած յայտարարութիւնը կը գնէ, որ է այս:

«Օրտեպուռի արքայապատիւ մեծ դուքսը Տանիմաքայի Քրիշտիան Գ. թագաւորին 1846 յուլիսի 8 հանած հրովարտակին, որ շատ օրագիրներուն մէջ ալ տպուած է, և ինքը դիպաւածով նոյն ամսին 15 ին իր Վալին քաղաքը գացած ատենը տեսաւ, իմացաւ՝ որ նորին վեհափառութեանը հաջորդ երեւցեր է միտքը բանալ և կամքը հասկընել ըլլալու յաջորդութեանը վրայը:»

«Այս որովհետեւ արքայապատիւ դուքսը չէ իմացած թէ արդեօք թագաւորը այս հրովարտակին հանգէն տալով (Օրտեպուռի յեղին գլխաւորներուն բան մը հարցնուց մի, և մասնաւորապէս՝ որով հետեւեալ այս բանի վրայ Օրտեպուռի մեծ զբոսին բնաւ բան չէ հարցնուած, որուն հիմաւորան ատենա Վերմանիայի մէջ Շիլլիկի Զօլդայն կողմէն գաւառներուն դուքսներուն յեղին գլխաւորը ըլլալը վրայը թուղթերը կը կենան, (Օրտեպուռի արքայապատիւ մեծ դուքսը այս առանց իրեն հարցնելու հրատարակուած հրովարտակը վեհափառ թագաւորին մէկ առանձին կարծիքը կը սեպէ. և ինքը մեծ դուքսը իր յեղին գլխաւորը ըլլալուն նախընտր իրեն պարտականութիւն կը սեպէ իր բոլոր ապագայ իրաւունքները պաշտօնները իրեն և իր յեղին իրաւունքներուն վրայ բերելու ամէն բաներուն դէմ, ինչ որ թագաւորական հրովարտակին կրնայ ծագիլ. ուստի յայտնապէս այս թղթով հրովարտակին դէմ բողբոջ ունի »:

ԲՕՐԹՈՒԿԱԼ: Այս թագաւորութեան սահմանադրականներէն ըստ հասած է Փառնեմուլ, սեպտեմբեր 6 ին, որ Տաս Նաւարրա զօրայետը, որ մօտ ատենները Սինհօ գաւառին կուսակալ ընտրուեցաւ, Տօն Սինհէլը թագաւոր ուղղող արտատմբներուն վրան երթալով անոնք կատարեւապէս զար

կաւ: փախցուց և ցրուեց Ռիքօ տէ Ռեկալտուս և Վալան տեղերը, որ Սալանիայի սահմաններէն շատ հեռու չեն:

Ռօթուհայի թագուհին թագաւորութեւնը գանձուած ստակը քիչ ըլլալուն համար առանձին հրահանգով նոր կարգադրութիւն մը ըրաւ. որով գանձէն տրուած ամսականները և ռոճիկները և այլն, նաեւ տրվելու պարգեւները անգամ հարկւրին քան պակաս պիտի տրուի, բայց ի անոնցմէ՝ որ ամսականին առաջիկայ քիչ ըլլալով պակասը նէ չըլլար: Մտի 1846 և 1847 տարիներուն ամսականներէն գանձուած շահը կ'ըլլայ 1,241,987,574 ռէի (որ կ'ընէ 31,760,420 զուռուշի մօտ): Բլալու մեծամեծ վտանգներուն առաջը առնելու ծամբայ ասկէց զատ բան չի գրեթէ:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ: Տէրութեան նախարարաց տըված տեղեկութեանը համեմատ՝ վեհափառ Վայսորդ հրաման ըրաւ, որ ասկէց ետքը արուեստաւոր մարդիկ և գեղեցիկ արուեստից կայսերական ճեմարանին աշակերտները թէ որ կայսերութեան երկրէն դուրս ճանապարհորդութիւն ընելու ուզենէ՝ իրենց արուեստին մէջ կատարելագործելու համար, ծամբու հրամանագիր առնելու ուրիշ մարդոց տուած տուրքը ասոնք չիտան: Այս տուրքէն առաջ ըլլալու համար հարկ է որ գեղեցիկ արուեստից կայսերական ճեմարանը անոր ձեռքը վրայական մը տըված ըլլայ. և այն վրայականով ճանաչուի որ այն մարդը այն ինչ արուեստին մէջ երեւելի յառաջադիմութիւն ունեցած է, և կայսերական շնորհին արժանաւոր է որ առանց տուրք վճարելու Բախաթօրը առնէ:

ՌԱԿԻԱՆԻԱ: Սիւնեյ քաղաքը տպուած անգլիական օրագիր մը՝ համեմատական քարտիչ Վալ եւ պիսկապոսին մահը կը պատմէ այս կերպով:

«1845 Վեհափառ 16, Սալանի օղակաւ անուն Վեհափառ Վալ եւ պիսկապոսը, և Վալեմօն և Շիլլիկ քալ հանայնները, և մէկ աշխարհական սպառաւոր մը. նաւէն մակուղ (սանտալ) ինչոյն, նաւապետին երկրորդն ու չորս նաւապետ ալ հետեւին: Սալանի այն էր՝ որ իրենց բնակութիւն հաստատուելու յարմար մէկ տեղ մը գտնեն ծովուն եղեքը. ինչպէս որ երկու օր առաջ ալ ըրեր էին Վալեմօն կողմէն: Այս գիշերէն մէկ ու կէս ժամ առաջ մակուղը ետ դարձաւ նաւուն քովն եկաւ. մէջը երեք հոգի ծանր վիրաւորուած. քանզի այն ծովագետներուն բնակիչ վայրէնները զենքով ասոնց դէմ ելեր էին: Վալ եւ կոպորը նաւը առին, և նաւուն վիրաւոր Պ. Վալեմօն վրայ չորս մեծ վէրք կար. ամէնքն ալ գաղաթիւն ու կրօն ներս անցեր էին. և ուղեղը կը տեսնուէր: Վալեմօն քահանայն երկու տեղէ զարնուած էր, և նաւապետին երկրորդը մէկ տեղացի մը, և կ'երեւէր որ ասոնց զարնելու համար վայրէններուն գործածած զենքը՝ անոնց լեզուովը քոճակ լուծածն է, որ գլուխը ջրիցիկով ըսել է: Այս բաներս պատմեց Շիլլիկ քահանայն, որ եպիսկոպոսին խորհրդական գրագիրն էր:

Անոնք նաւէն ելած ատենին՝ վայրէնները զենքով տեսան, և մէկերնին որ կ'երեւէր թէ գլխաւորին պիտի ըլլար, եպիսկոպոսին մասին կ'ուզէր: Վալեմօն երկրորդը և մէկալ նաւապետները մալ կայէն դուրս ելած էին, և ծովագետը կը սպառնալէին: Վայրէնները որ անտուռ մը մէջ գուրս կ'ըլլէին, ամէնքն ալ դէպ ի մակուղ կ'երթային: Վալեմօն ամէկ քոճակ մը ուղեց, որ շուտ մը տըվին. քանզի կ'երեւէր որ ամէնքն ալ անկից կը վախնան: Վայրէնները նաւահանգիստին քով ժողովուած էին, և կրակի զենքերը կը գիտէին: Սարգ աւոր մտադրութիւն չէր ըրած, որ ամէնքն ալ պաւ տերապի ատեն սովորաբար ինչպէս կը հագնուին և մարմինն կը ներկեն նէ՝ այս անգամիս ալ անանկ էին: Վէկ մըն ալ եպիսկոպոսը մէկ ձայն մը հաւնեց, և ասիկայ որդէն թէ նշան մը տալ եղաւ, անտուռ մէջ որքան մարդ կար նէ դուրս թափեցան, սկրտան դէպ ի մակուղ վազել, ահագին ձայնով պուստով: Վայրէնները երկրորդ անգամ զարնուելուն ինկաւ. քովը երեք չորս վայրէններ կային: Վալեմօն քահանայն և նաւապետին երկրորդը սկըսան դէպ ի ծով վախիլ. և թէ որ մակուղէն մէկ ատրճանակ (փիշոթ) մը չի նետուիլ նէ՝ ասոնք ալ եպիսկոպոսին պէս պիտի ըլլային: Շիլլիկ քահանայն քարով բաղմութիւնը ձգեց լայն արիւթաւ իրեն ծամբայ տալու մինչեւ մակուղին եղած տեղը. հոն ձեռքը թուր մըն ալ անցաւ. անով և իր կեանքը վտանգի մէջ դնելով ետ դարձաւ եպիսկոպոսին օգնելու. այն ատենին հասաւ որ եպիսկոպոսը կը քալէին. և մէկ դիէն ալ կըռնակի լաթերը կը հանէին: Այն միջոցին մակուղէն ատրճանակ մըն ալ նետուե-

ցաւ . այս ձայնս լսելով և Շօլքենին թուրը ձեռքը դարձ տեսնելով վարդենիները սկսեցին փախչել . անտառներուն մէջ մտան , դուրսը մարդ չի մնաց : Կ'երեւի որ այս վարդենիներս հրադէնները ինչ բանի գործածվելը կը ծանօտային . քանզի քանի մը հոգի մահկանացի կըրճանեց և քանզի ինչ քանի մը հոգի մահկանացի կըրճանեց և քանզի ինչ քանի մը հոգի մահկանացի կըրճանեց : Դո՛ւք ջուր կ'առնէին հրադէններուն վրայ կը նետէին . որ թրջի , և գործածելու ատեննին կրակ չառնէ : Երկուսուսը մեռաւ կէս օրէն չորս ժամ ետքը ուրբաթ օր , դեկտեմբեր 19 . և զարնուած ատենէն մինչեւ մեռաւ նէ՛ ոչ կըրցաւ խօսիլ , և ոչ ալ խելքը դըլճին եկաւ : Շարաթ օրը , որ էր դեկտեմբեր 20 , նաւառն մէջ գտնուողները ամենքն ալ ցամաքը ելան , և հոն թաղեցին մարմինը :

Դան պաթիսթ Լյալ՝ Սիսի եպիսկոպոս , Պրեզիտայի Լիւն քաղաքի Սարկանուս գեղը ծնած էր : Տախաւին երկուսուսը էր , որ Սարկաթ կրօնաւորներուն կարգը մտաւ . որոնց գործն է Լաւրաւիայի վարդենիներուն հաւատք քարոզել : Շատ տարի Բօմբայի եպիսկոպոսին ընկերութիւն ըրաւ , որ Եր դէրնտա կը նստէր : 1844 ին տղամեծիւն ժողովրդը համար Լաւրաւ եկած ըլլալով եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ , և քրիստոնէութիւն քարոզելու համար Սիլիկանոսի Սէրանգիւս և Սիլիկանոսի զին ըստեղ կըրցուեցաւ : Լաւրաւ տեղ քարոզելու համար կարգ առնելով՝ մեռնելու համար իր անձը նուիրել է :

ՀԻՒՍՏԱՆՅԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ : Սիսի եպիսկոպոս , հանգաց կառավարութեան նախագահ Պ . Բօլքը Սէրանգի կառավարութեան հետ հաշտութեան խօսք ընելու համար երկու միջոց տուաւ ուղեց մէքսիկայիներէն . և տեղութեան գիւտնադարձին հրաման ըրաւ՝ որ Սէրանգի արտաքին գործոց տեսչ գտնուող պաշտօնատարին գրէ , որ երկուսուսը մին պատուաւոր պայմաններով հաշտութիւնը ընդունայ : Սիսի եպիսկոպոս կառավարութիւնը այս առաջարկութեան հաւանեցաւ : Բայց թէ որ մինչեւ նոյնմբեր հաշտութեան պայմանները չիլիւնքըին նէ , երեք խումբ ամերիկայի զօրք տահմանադրուող պիտի ժողովին և չիտակ Սէրանգի վերայ պիտի երթան : Բայց ընդհանրապէս հրամանին տակը եղած զօրքը որ բանակը Բամբայի տեղը դըրած է , Սիսի եպիսկոպոսի պիտի երթայ : Սիսի եպիսկոպոսը որոնց զօրքային է՝ ձեռնադրուելու , Չիսուահա պիտի երթայ մէքսիկայեաց եւ քաղկեդէ ճամբան գոյցելու համար . որ կրնան թիաօսէն և Սանթա Ֆէէն և նոր Սէրանգի վախճիլ Բիւնէյ ձեռնադրուելու մօտեցած ատենը , որ թիաօսի ձեռքէն վեց օրուան ճամբայ հեռու տեղ մը կեցած է : Եւ Սիսի եպիսկոպոսը իստմբ մը զօրք պիտի խրէ Բալիֆօնիս . և հարաւ կողմէն Բայլօն ձեռնադրուելու բանակը կ'աղ կու մտնոր զօրքը պիտի ճամբարին : Բալիֆօնիս երթալու կամուր զօրքը օրը վեց ժամ զինուորական կրթութիւն կ'ընեն Եւրօպայի քաղաքին մէկ նաւա հանդարտին մէջը . և մօտ օրերս ճամբայ պիտի կ'ընեն : Եւ Սիսի եպիսկոպոսը գաւառները Սիսի եպիսկոպոսը հանգաց կարգը անցան Եւրօպայ անուանով . որով Սիսի եպիսկոպոսը հանգաց կարգը համարեց եղաւ երեսուն :

ՊՈՒԵՆՍՈՍ ԵՅՐԵՂ : Սիսի եպիսկոպոսը եկած գրեթէ կ'իմանաւ որ այս զօրքայինը Եւրօպայ կ'առնուէ ըստեղ նորէն . զարկեր է պատերազմաւ Ռօզա ձեռնադրուելու Սիսի եպիսկոպոսը տեղակալ զօրք պիտի : Պատրիարքին մէջ Սիսի եպիսկոպոսը մեռեր է . և Սիսի եպիսկոպոսը Սիսի եպիսկոպոսը տեղակալ է : Սիսի եպիսկոպոսը և Բալիֆօնիս գաւառները հրատարակել են որ Պուէնսոս Եւրօպայ կառավարութեան անկախ են . և անկէ ետքը Սիսի եպիսկոպոսը պէս ասոնք ալ մէկ մէկ աղաւ հասարակարկութիւն պիտի ըլլան :

ԲԻԼԻ ԵՒ ԲԵՐՈՒ : Եւրօպայի գաւառներուն մէջ ամէն տեղ խաղաղութիւն է : Բիլի Սանթա Եւրօպայը երաւ խաղաղութիւնը բարձրորդ մարեցաւ . անանկ որ այս խաղաղութեան պատճառաւ եղած զինուորական կարգադրութիւնը անսխալ ըլլալով խաղաղեցաւ :

Եւրօպայի 22 ին՝ Սանթա Եւրօպայի բերդը ահագին արկած մը պատահելով և մէկ մեծ և հաստ թնդաւնօղ (Թօփ) մը որ ընցուն էր , յանկարծ պարպուելով , հինգ հոգի մեռան , և քանի մը հոգի ալ սախ տեցան : Եւրօպայի վրայ արաւ տեղեկութիւն նիս ասոնք են :

Սանթա Եւրօպայի բերդը ահագին մեծութեամբ մէկ թնդաւնօղ մը կ'այ , որ ամէն օր կը ընցունէ . քիչ մը հեռուէն մինչեւ թնդաւնօղը բոլորեցին քիչ քիչ ըստ ըստ ծաղիկ վառօղ կը ցանեն , որ կ'ընայ վառօղէ մէկ ճամբայ մը : Եւրօպայի ճամբան ճայրը մէկ կողմ ապակի (բերթաւսը) մը գրեցած է անանկ վարպետութեամբ , որ կէս օր ըլլալուն պէս արեւը աւնոր վրայ զարնելով վառօղին վրայ կուգայ կը բը

ւրնկուեն . թնդաւնօղը կը նետուի , և կէս օր եղած ըլլալը քաղաքայիններուն կ'իմացնէ : Եւրօպայի թնդաւնօղը սովորաբար կէս օրէն կէս ժամ առաջ կը ընցունէին : Եւրօպայի 22 ին , երբոր զինուորները թնդաւնօղը ընցունելու վրայ էին , մէկերնին կ'ընող աղաւ կ'իմէր զինգ . ինչ ընելը չի գիտնալով դարձուց անանկ որ նոյն ժամայն վառօղը կրակ առաւ , թնդաւնօղը նետուեցաւ . խիստ մօտ եղածները մեռացաւ , ուրիշները վերադարձ : Եւրօպայի հետ խաղը ցոյն ալ ծանր վեցը առաւ . ուստի ասոր արժանաւոր պատիժը տուաւ համար առողջանալուն կը նային :

ՄՕՆԴԵՎԵՍԵՕ : Եւրօպայի բնակիչները երկու բանով իրենց թնդաւնօղներէն վեր ըլլալուն յաղթանակ հանգեցը կատարեցին յունիսի 6 ին : Սիսի եպիսկոպոսը Սիսի եպիսկոպոսը տեղ կատարեալ յաղթութիւն ըրաւ Ռօզալիսի զօրքը մէկ գրեթէ օրով . որուն զօրքային էր Սիսի եպիսկոպոսը . և անանկ մէ առաւ 2000 ձի և 6 կրտսր թնդաւնօղ , Եւրօպայի գեղապետն ալ խաղաղի Եւրօպային 150 հետեւակ և 200 ձիաւոր հետն առնելով Սիսի եպիսկոպոսը , և չորս ժամու ճամբայ անկէ հեռու՝ հինգ կամ 600 թնդաւնօղ պատահելով որոց զօրքային էին Ռօզալիսի Տեղապահները Եւրօպայ և Սիսի եպիսկոպոսը , միտուեց անոնք , և պատերազմի պաշարները նաւն անկէ . և շատ ալ գրեթէ բռնեց : Եւրօպայի թնդաւնօղները եղած իրենց ալ Եւրօպայիները կ'ընեն որ այս կռիւս տարիներ պիտի քշէ , թէ որ Եւրօպայի զօրքը տեղութիւններէն մէկը միջնորդ չըլլայ նէ :

ԼԱԲԼԱԴԱ : Ինկիլիզի տեղութեան կողմէն Պ . Լաւ խրիւստ ըլլալով որ Ռօզալիսի ձեռնադրուելու հետ գաղանկ ըլլալու խօսքը խօսի . Եւրօպային ըստեղ մեծ շոգեխաւով հասեր էր Սիսի եպիսկոպոսի առաջ , երբ որ Եւրօպային և Ինկիլիզի նաւերը նաւահանգիստը պաշարել էին . և առանց այս նաւերուն Եւրօպային հետ տեղեկութիւն միջնեւ հոն գոյացած նաւէն ելաւ , ուրիշ նաւ մը մտաւ և գետ Եւրօպային Եւրօպային :

Եւրօպային եկած ընկերը աղէկ են , կ'իմացնեն որ այս կողմերուն հանգարտելու ժամանակը մօտեցած է : Պուէնսոս Եւրօպային Եւրօպային գետին եղբոր իրենց բանակը դրած էին . հիմա անկէ եկած ըլլալուն համար յիշեալ գետին վրայ նաւարկութիւնը աղաւ է : Եւ շատ նաւեր այս ջուրս աղաւ գտնելով Սիսի եպիսկոպոսի առջեւէն ելան Բօլքընիս գետին :

Սիսի եպիսկոպոսի զօրքերուն՝ որ Եւրօպային տեղը կը կենային , հրաման արկեցաւ որ իրենց տեղին երթան : Եւրօպային գաւառը Եւրօպային ըստեղ հասարակարկութեան երկիրներուն մօտ է :

Եւրօպային գետին քովերը բնակող քանի մը ցեղեր իրարու հետ վեճ ունենալով , Ռօզալիսի ձեռնադրուելու հաճութեամբ իրենց վեճը կ'աւելնէ համար ընտրեցին հիւսիսային Սիսի եպիսկոպոսի միացեալ նահանգաց կառավարութեան նախագահ Պ . Բօլքըն :

ԿՈՒՆԵՍՏԱՆ : Եւրօպայի հասարակարկութեան նաւ մէջն ալ կ'երեւի որ քաղաքական խռովութիւն պիտի ելլէ : Եւրօպայի 26 ին հանգեցեալ արքեպիսկոպոսին թաղման օրը իմացվեցաւ որ քանի մը մարդ խօսքերին՝ մէկ ընէր՝ հասարակարկութեան նաւաւ հաճութեամբ և ուրիշ գիտաւոր իշխանաւորները պիտի սպաննեն եղբոր : Եւրօպային մեռելա թաղին կարգը կ'իստաւ ձեռքին , փախչող փախչող եղան : Օրքը թնդաւնօղները հանգեցին և փողոցները պահպանելու կայեցան : Եւրօպային խռովութեան առաջը առնուածի պէս եղաւ . բայց տակաւին երկու կողմէ , չըլլալ որ ժամանակէ մը ետքը նորէն ոտք ելլեն : Եւրօպային ալ տեղ տեղ խռովութեան ձայներ կը ըսվին ձայն մըն ալ հանցին , որ Նիկիթիներն ալ ձեռք ունին եղբոր այս խռովութեան մէջ . բայց թնդաւնօղ խօսք ըլլալը ետքը իմացվեցաւ : Եւրօպային կրօնաւորներս ատեն մը հոն բնակութիւն հաստատել էին . բայց իրենց հոն գտնուելէն օգուտ մը չըլլալը ըր իմանալով՝ անկէ երեք տարի առաջ այն գաւառէն բարձրորդ ելան էին . և անկէ ետքը Եւրօպային մէջ բնաւ Նիկիթիներն չեն : Եւրօպային սուտ համբաւներէն սոս աղէկութիւնը կ'ընէ Նիկիթիներուն համար , որ անանկ վրայ օրք զրուցուած ուրիշ խօսքերն ալ կամաց կամաց զրաւարկութեան կարգ կը մտնէ :

ԲԱՆԱՏԱ : Եւրօպայի գաւառի Եւրօպայիներուն իշխանութեան տակը եղած մասին մեծ և երեւելի քաղաքներուն մէկը՝ Եւրօպային անուն , գրեթէ բոլորովին այրեցաւ մոխիր դարձաւ օգոստոս 4 ին : Հարկը յիսունի չափ մեծամեծ տուններ , խիստ շատ ալ մանր մունք տուններ այրեցան . միայն տան և

հինգ կամ քսան շինուածք չարած մնացին : Եւրօպային 2,500,000 ֆունթ (10,625,000 լուռուշ) կը հասնի . և մնաց քաղաքները գրեթէ ամենքն ալ ֆունթներ են :

ՄԻԱՑԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳ : Պօղոս քաղաքը , հռոմէական եպիսկոպոսը Պէնէտիք Դիւնուիք , որ քսան տարիէ ի վեր յիշեալ քաղաքին եպիսկոպոսն էր , ինն ամիս հիւանդութիւն քաշելէն ետքը օգոստոս 11 ին մեռաւ 64 կամ 65 տարեկան : Եւրօպային Եւրօպային Սիսի եպիսկոպոսը գաւառին Սիսի եպիսկոպոսը , եկեղեցական ըլլալ միտքը գնելով՝ ճիշդ վիճակներուն կարգը մտաւ . և քանի մը տարիէն ետքը Նորձգաւն քաղաքի ուսումնարանին գլուխ ըլլալով՝ մինչեւ 1825 նոյն պաշտօնին վրայ մնաց : Թէ որ Եւրօպային Եւրօպային քահանայապետը յատուկ գըրով չափաւոր նէ՝ ասիկայ Պօղոսի եպիսկոպոսութեանը պիտի չընդունէր : Եւրօպային անցաւ Նօհն Դիւնուիք , բնիկ Պօղոսի . 33 տարեկան :

ՆՈՐ ԿՈՒՆԱՏԱ : Եւրօպայի կառավարութիւն ու միջօրէական հասարակարկութեան (Ռեբուլյուցիոն տեղ) երեւութեան ըստեղ Տեղութիւնը իւրարու գէմ անցածները պատերազմ հրատարակած էին . յուլիսի սկիզբը այս երկու Տեղութիւնս իրարու հետ հաշտեցան . և նոր կառավարային կառավարութեան նախագահ Պ . Բօլքըն տեղ Սիսի եպիսկոպոսը յատուկ գըրով հասարակարկութեան ծանոց այս նոր եղած հաշտութիւնը :

Սիսի եպիսկոպոսի հասարակարկութեան կառավարութեանը նախագահն էր անկէ առաջ Պ . Դիւնուիք : Եւրօպային իշխանութեանը զրուցելէն ետքը Եւրօպային եկած էր . և նոր կառավարային հետ իր հասարակարկութեանը մէջ կռիւ բացուելու լսելով ուղեց որ այն խռովութիւններուն ատենը ինքն ալ իր գործը առաջ տանի , հասարակարկութեանը նախագահ ըլլալուն պաշտօնը նորէն ձեռք ձգէ : Ռեբուլյուցիոն Սիսի եպիսկոպոսը , Եւրօպային և Եւրօպային Սիսի եպիսկոպոսը , Եւրօպային քիչ մը յաջողեցաւ զօրք ժողովրդ , որովհետեւ զօրքը յաջողեց խելքը կը կարէր . բայց հիմա որ հաշտութիւն է . նոյն յաջողութիւնը չի յուսացուիր , ուստի անկէ ետքն ալ շատ զօրք ժողովրդ խելքը չի կարէր : Պ . Դիւնուիք ձեռնադրու անանկ մարդ մըն է եղբոր՝ որ ինքը իշխանութեան հասնելու համար իր հայրենիքը տկարացնելու կը նայի :

ՀԱՆԿԱՏԱՆ : Եւրօպային մէջ կը զրուցվէր իրենս ստոյգ , որ անգղիացիները Չուզան կողմէն պարպելու պատրաստութեան վրայ են , որ Չինաց կայսրը իրենս գրաւ անգղիացիներուն տուած էր : Սիսի եպիսկոպոսը ուրիշ երեւելի ընդ մը չի կայ . բայց եթէ քիչ քիչ հիւանդութեան օրէ որ սաստկանալով : Պարսից թագաւորին կողմէն Բապուլ մէկ գետնային մը խրիւստ էր Տօթ Սուլիսիս խաւին . որպէս զի Եւրօպային ու Պարսիկները ուժեղ նին մէկ տեղ բերեն , Եւրօպային Եւրօպային ըստեղ գէմ պատերազմ բանան : Եւրօպային Տեղ հի քաղաքը հրատարակուած օրագիրը կը գրէ որ Տօթ Սուլիսիս խաւը գիր գրեց Պարսից թագաւորին . որուն մէջ կ'ըսէ որ , այդ բանը իմ ալ ուղած բանն է . բայց մինչեւ որ անոնք ինձի գէմ բան մը չընեն նէ՝ ես չեմ կրնար անոնց վրայ ելլել : Եւրօպային ամենայնիւ՝ թէ որ Պարսից թագաւորը անգղիացիներուն Եւրօպային մէջ ունեցած երկիրներուն վրայ զօրք հանելու ըլլայ նէ՝ և պատերազմ մին ծախքն ալ վճարելու յանձնառու ըլլայ նէ՝ Տօթ Սուլիսիս խաւին ալ կը խոստանայ անոր օգնական Եւրօպային զօրքեր խրիւստ : Չի կարծուիր որ Պարսից թագաւորը Եւրօպային կողմը զօրք հանէ . և Եւրօպային խաւին խրիւստ օգնական զօրք ալ պատերազմի պէտք եղած ծախքը հոգայ . ուստի անգղիացիներուն ալ հանգստութիւն աւրելու բան մը ըլլալը չիկայ :

ԵՐԳԱՅԻՆ

Սիսի եպիսկոպոսը արաւ Սանթա Եւրօպային գործոց գրատանը մէջ քանի մը տարիէ ի վեր իւր թարգմանութեան պաշտօնը ըստ արժանւոյն կատարելով վեհապառ ըլլալէն 30,000 լուռուշ պարգեւ առնելու արժանի եղաւ :

Յիշեալ աղային գիտութեան երեսն ստացած փառքը կը յուսամ որ աղբիս ուսումնասիր երիտաւարներուն մեծ քաջալերութիւն մը կ'ընայ :

— Կոստանդնուպոլսոյ նախկին պատրիարք Ստեփաննոս արքեպիսկոպոսը աղբիւն օգտաւոր ծառայութիւն մը ընելու համար իւր պատրիարքութեան վերջին թուականին 1834 ին իւր հոգեւորական իշխանութեանը ներքեւը գտնուած տեղումներէն խիստ քիչ մէկ մէջ զատ զատ որչափ հայոց տուն, եկեղեցի, վանք, դպրոց, կան նէ առաջնորդներէն խիստ լաւ ստուգելով շինած յուցակը ձեռքերնիս անցաւ որ հետեւեալ թիւերնուս մէկին միջոցաւ պիտի հրատարակենք :

Արքեպիսկոպոսն որ ըսինք այս գործը ամենաօգտաւոր գործ մըն է, վասն զի աղբիւն անով տան երկու տարի առաջ ունեցած վիճակը հիմալուանին հետ բաղդատելով անոր յարմար շարժելու ջանք կ'ընէ ու չի սխալիր : Երանի թէ մայրաքաղաքիս պատրիարքական աթոռին իշխանութեանէն դուրս գլուխուած վիճակներու հոգեւոր գլուխներն ալ այս բարի օրինակին հետեւելով, մեզի իմացունենին գոնէ երկու տարին անգամ մը իրենց ներքեւը գտնուող հայապահ ժողովուրդը վիճակը և այս ալ փոքր ինչ առաւել ընդարձակ և մանրամասն տեղեկութեամբ որ մենք ալ լրագրեցնուս միջոցաւ անոնք ալ հրատարակենք :

ՕՒՆԵՐԸՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արքեպիսկոպոսն : Այս օրերը Վիեննայի մէկ ճարտար մեքենադէտ մը ինկիլթեռայի Օնտա մայրաքաղաքը գտնուելով ինքնաշարժ մեքենայ մը երեւան հանեց, որուն վրայ քսան և հինգ տարի աշխատեց էր. և այս վարդապետէն արձանին քով հոգաւոր Վօրանոսին շինած ինքնաշարժ արձանը բան մը ըսել չէր : Արքեպիսկոպոսին իրենց մէկ բանալիքի մը ծակ կար. այն տեղէն բանալիքով լարելով չէ թէ մինակ զատ զատ ձայնաւոր և բաղաձայն գրեթե ձայներ հանել կուտար, այլ և վանի և բառ և ամբողջ խօսք անգամ զուգեղ կուտար : Խաղ կանչել կուտար բառերը յըստակ հնչելով. կրնար ալ արձանը խնդալընել և լացընել : Արքեպիսկոպոսն մը շինած էր իսկապէս ըստան նիւթէն. պահուելը ներքն ալ իսկական կենդանի մարդու պահուելի պէս կը շարժէին : Այս մեքենայիս հանած ձայները շատ յըստակ են, և պարզ կը հասկըցուին. միայն մէկ բռնի (զուսքի) եղածի նշան մը կ'երեւնայ վրանին. որ այս ալ մէկ նոր բան մըն է :

— Աշխարհաւոր քարոզիչ մը : Ունի աղանդապետին հետեւողներէն մէկ քահանայ մը Հերման անուն հիւսիսային Ամերիկայի Նիւ-Եօքք քաղաքը գացած ըլլալով իր աղանդը այն տեղ ալ տարածելու համար, քարոզութիւն սկսելէն առաջ հին լաթեր առնել ծախելու առուտուրի մէջ մտաւ : Ինչ մօրի եկած ըլլալը իմացելով այս այն սկսան ծաղրել. նոր հաւատարմը հին լաթի մէջ ծրարար կը ծախէ կը րոտել. եւ այլն : Թէ որ իրեն քարոզածին ճշմարտութեանը խելքը հասած ըլլար նէ՛ այս նախատիքներուս գիւմանալը քրիստոնէութեան քարոզիչի մը համար բան մը ըսել չէր. մանաւանդ իրեն պարծանք մըն ալ պիտի դար : Իսկ այս քարոզիչը շուտով իմացաւ որ հասարակայ ծաղր ըլլալուն փոխարէն հոգեւոր շահ մը և վարձք մը չունի. իր վիճակին վրան աղէկ մը մտածելու առիթ առաւ ասկէց. շուտիկ Նիւ-Եօքքի հոռմական եպիսկոպոսին գնաց. իրեն մարդութիւնները ուրացաւ, և անոր ձեռքը նորէն հոռմական եկեղեցւոյ անդամ եղաւ. որ առաջ ալ անկէց զատուած էր :

— Սլակիան : Յուանայի հարաւային կողմերը բերինձ հասցընելու փորձը ըրին. Ալէս քաղաքին բոլորը, Ռօն գետին ծովը թափած տեղին մօտ ծովուն աղի ջրովը առգորած գետին վրայ, և կատարեւորագոյն յաջողեցաւ : Այս բերքը շատ արդիւնաւոր ըլլալէն զատ այս աղէկութիւն ալ ունի որ. հողին աղիութիւնը կը քաշէ կ'առնէ, և հողը կ'աղէկընէ. որով այս հողը որ ջուրերուն հոն բերելով ձգելովը դիտուած է, քանի մի անգամ բրինձ ջանկերէն ետքը ինչ որ ջանես նէ կրնայ հասցընել : Այս տարի 300 հէք տար տեղ բրինձի արտ պիտի ընեն. և չեմք երկրաւոր որ այս երկիրը օրինակ կ'ըլլայ, ուրիշ երկիրներ ալ այս մշակութիւնն կը տարածին : Սիկէց քանի մը աւիս ետքը Յուանա մէկ նոր բերք մըն ալ պիտի ըլլայ, որ ասկէց առաջ չկար. և այս բերքի յաջողութեան համեմատութեամբ գետիններուն և արտեւրուն գինն ալ քիչ քիչ սղել կ'ըսկընին :

— Ուսումնական : Արձանագրութեանց և գեղեցիկ գլուխութեանց անունով Փարիզ հաստատուած ձեւմարանը օգոստոսի 22 ին տարեկան ժողովը ըրաւ ըստ սովորութեան. և առաջին տարիները խոստացված պարգեւները տրուեցան : Դոկտօրն նախագահը Պ. Նոմէ, Ժողովըն բացուած ատենը պարգեւի ար-

ժանի եղողները, և պարգեւը ինչ բանի համար խոստացված ըլլալը յիշատակեց. որ ասոնք են :

1842 ին առաջարկուած, և անցած տարուանէ մինչեւ 1846 ապրիլի 1ը ձգուած նիւթէն էր՝ Պարսկց Սասանեան ըստան թագաւորներուն հռոմայեցեաց հետ ըրած պատերազմներուն պատմութիւնը : Այս նիւթոյ վրայ երկու գիրք ներկայացուցին. և երկրորդը՝ որ Պ. Քիւրէր գրած էր՝ Լատիներէն և ձեւմարանը խրոյած էր՝ պատուոյ արժանի սեպիւցաւ : Այս հեղինակը Պ. Քիւրէր, փիլիսոփայութեան դասաւոր է :

Արքեպիսկոպոսն եւ թաղայ գրուած էր դատարան քննութիւն մը մեծին Կոստանդնուպոլսի վարուց պատմութիւնը գրող հեղինակներուն վրայ. որ պիտի ըլլար անոր թագաւորութեան վերջին տարիներէն մտացած յիշատակարաններուն հետ բաղդատելով : Այս վրայ ալ երկու հատ գիրք ներկայացաւ. և պատիւը առաջին գրքին արժան տեսնուեցաւ. որուն հեղինակն է Պ. Նիւրա :

1844 ին մէկ ուրիշ գործ մըն ալ առաջարկեց էր ձեւմարանը. որ՝ եփարացուց թագաւորական ցեղերուն յաջորդութեանը վրայ վերլուծական քննութիւններ ընել պատմութիւններէն և ազգային յիշատակարաններէն առնելով : Այս բանիս վրայք խոստացուած պատիւը առաւ Պ. Բրիւէօր ճարտարապետը. և շատ պատուաւոր կերպով մը Պ. Պրիւէն ալ իրեղ իմաստունին ալ անունը յիշուեցաւ : Գրամագրութեան պարգեւ ալ տրուեցաւ անոր սարգիստ-Քիւրէր Գրամայ Վիլհայմ որ գրական ի հասարակութեան արքայն ժամանաբարանի գրքին համար : Չորս հատ ալ պատուագրած (միտալ) տուաւ ձեւմարանը՝ Գաղղիայ հնութեանց վրայք շինուած գիրքերու համար : Պատիւ տուողներն են Պ. Բնի, Պ. Էյմարի, Պ. Քառիէ, Պ. Դիւառոս. և յայտնեց ալ որ թէպէտ Պ. Վոտայէ և Պ. Լուուս ալ էն սի իմաստուններուն ալ պատիւ և պարգեւ տալ կը վայելէ, բայց այս տարի այս բանիս համար ոչ ոք նէն առելի պատիւ չէր կրնար տալ :

Այս արարիւնները բաշխելէն ետքը ժամանակը եկաւ Պ. Կոլլեգիին արտաքոյ կարգի հաստատած պարգեւը տալու. որ պիտի տրուէ այն հեղինակին որ Յուանայի վրայ երեւելի մէկ գործ մը հրատարակէ : Արիկայ անանկ պատիւ մըն է՝ որ հեղինակ մը ասով իրեն քաջած աշխատանքները, և գիրքեր խառնելէն քննադատ ժամանակ չի կրնալ ելելը. ներք կը մոռնայ, և անկէց ետքն ալ քաջած աշխատութեան յարգը կը գիտցընէ եղբւր ըսելով ուրիշ օգտակար բաներու ալ աշխատելու սիրտ կ'առնէ : Այս տարի այս պատիւը առաւ Պ. Օրէլեան տը Քուռոս, որուն գիրքն է Պափոն-Քիւրէր Գրքին ի Կիւրա և ի Քիւրիսիան իւր. Եղբ և սղեղ-Քիւրէր և քարք և սահմանադրութեան նշան : Արիկայ աղէկ նշան մըն է այս հեղինակիս համար. որովհետեւ այս գիրքը հեղինակին առաջին գիրքն է :

Գաղղիացւոյ մէջ անթիւ անհամար գիրքեր կը շինվին և կը տպվին ամեն մէկ նիւթոյ վրայ. անոնց մէջ ընտիրը և հասարակը որոշելը դիւրին բան չէ. ասոնք որոշելու մենք աշխատելէն աղէկ է սպասել որ իրենք ընտրեն և մեզի իմացնեն : Երբ որ արձանագրութեանց և գեղեցիկ գլուխութեանց ձեւմարանը մէկ գիրքի մը աղէկութեան վրայէ, և այն գրքին հեղինակը յատուկ պարգեւի արժանի տեսնէ նէ՛ այն գրքին աղէկութեանը ուրիշ վրայ պէտք չէ :

— Աշխարհագրական : Քանի որ Հռոմայոս սրբազան Պապը այս իշխանութեան հասած էր նէ՛ քաղաքին բնակչաց ճիշտ համարները իմանալ կ'ուզէր. մարդիկ դրուեցան, և անոնց ներկայացուցած յուցակին համառոտութիւնը այս է : Հռոմ քաղաքը բնիկ բնակիչները 54 թաղ բաժնուած են. հիմակ վան ատենն ամենուն մէկէն համարներն է 170,199 : Սիկէց առաջ 1837 ին էին 156,552 հոգի. 1840 ին 154,632 հոգի. և 1845 ին 167,160 հոգի : Այս համարներին մէջն են 35,983 տղանք աշխարհական. 41 եպիսկոպոս, 1533 քահանայ. 2815 կրօնաւոր այլ և այլ կարգի. 1472 կուսակից մարտապետ. 520 երկտասարդ՝ որ քահանայ ըլլալու համար ուսմանը կը սորվին. և 329 հոգի ալ կ'ընեն հռոմէական չեղողները. որոց մէջ կան որ քրիստոնէայ ալ չեն : Հըրեաները որ 8 կամ 10 հազար հոգի կ'ընեն, այս համարներին մէջ չեն պարունակիր : Քահանայապետին կառավարութիւնը ասոնց ամենը մէկ կը նայի. և նոր կարգադրութիւն մըն ալ ըրաւ հիմակուան սրբազան Պապը, որ աղքատաց տրուելու համար ուրոշուած ստակէն հրեայ աղքատներուն ալ բաժին ելլէ :

— Ինչպէս արիւն : Օգոստոսի 29 էն 30 ընտանաւոր գիշերը Վիեննայի նաւահանգիստին մէկ թաղ մէկ ահաբէն սպառած քարի մը կըտար ինկաւ մէկ աղտիկ տան մը վրայ, որ բարեբաղդաբար մէջ մարդ չի գտնուեցաւ : Քարին մեծութիւնն էր 6 խորանարդ մէրո. (այսինքն՝ ամեն կողմէն չափելով ութնա-

կան կանգունի մեծութիւն ունեցող քարի հաւասար) : Քաղաքին բերդը ընտան մը վրայ շինուած է. և այս քարս այն լեռնէն փրթաւ ինկաւ : Պարիկ տունը կամ գամը որուն վրայ ինկաւ այս քարը, ջարդու բուրդ եղաւ. և անոր կից տուն մը կար որ բաւական պատով մը անկէց զատուած էր. այն տունըն ալ ծեր մէկ հիւանդ մը կար որ անկողինի մէջ պառկած էր. քարին ինկալէն այս տունը անանկ սաստիկ յընցըմեցաւ, որ հիւանդին պառկած անկողինը (քառեօլան) տեղէն սահելով մինչեւ սենեակին միւս ծայրը գնաց : Այս բնական պատճառը այն է, որ քարը ինկած ատենը իր մեծութեանը հաւասար օդ կը սրվմէ դեպ ի առաջ կը հրէ. այն օդը իրեն առաջգութեամբ իր բուն չափը և տարածութիւնը գտնելու համար տանը պատէն անցնելու իրեն ճամբայ բացած, և այն ճամբուն առաջը արգելք եղող անկողինը սաստիկութեամբ անդին հրած կ'ըլլայ : Քարին իր տեղէն փրթիլ ինչպէս պատճառը յայտնի է. ընտանը ջուրերը քամիւնով ասոր տակէն ճամբայ բացած և տակի հողը խախտած են. կարելի է որ վար ալ քրչած են. որով քարին տակի հիմա տկարանալով քարը իրեն բնական ճանրութեամբ տեղէն կը փրթի և կ'իջնայ : Անանկ տեղեր կան, որ ասանկ ինչպէս վտանգի մէջ եղած քարերը չլիթայով կը կապեն ընտան հետ :

Քաղաքի վրայ գաղտնի Վիւրլէ անուն մէկ գիւղ մը կայ. անոր վրայի լեռը ասանկ բունէն զատուած քար մը կայ որ չլիթայով կապուած է. և թէ ինչպէս ըլլայ նէ՛ գիւղին տուններուն շատ մեծ փնա կը հասցընէ : Այն գեղացիներուն՝ այս քարին կապուած ըլլալուն պատճառը հարցնելով իմացվեցաւ որ տակէն ջուր կը վազէ եղբւր. և տակը տկարանալով քարը ինչպէն վտանգուած համար կապի են : Թէպէտ քարը գիւղէն բաւական հեռու և բարձր է, բայց չլիթայն անանկ հաստ է, որ գիւղէն համար ձակ կ'երեւի :

ԼՈՒՆԻՏՐԵԿԱՆ

Յորենին գինը օր աւուր կը բարձրանայ կոր, վասն զի Լուրդայէն եկած լուրերը շատ աղէկ են յորենի համար : Այս շաբթուան եղած առեւտուրներուն մէջ ծախողներուն ամենն ալ ծանրէն կը քաշին ինչ քրդիներին : Հոս ալ յորեն քիչ կայ, վասն զի սեւ ծովէն եկած յորենի նաւերը շուտիկ Լուրդայ կ'երթան կոր :

Սարսիլայի համար 30,000 քիւլէ բան ծախուեցաւ ի պարսիլի ու Ռուսիլի կակուղ յորեն ըլլալով. և 20,000 քիւլէ ալ մինակ Ռուսիլի կածր յորեն ծախվեցաւ նոյն նաւահանգիստին համար :

Իսոնցմէ ի զատ 8,000 քիւլէ Ռուսիլի կակուղ յորեն ծախուեցաւ Յուանայոս երթալու համար, և 18,000 քիւլէ ալ Վառնայի կակուղ յորենի գին կտրուեցաւ քիւլէն 16 1/3 այս նաւահանգիստը տիրոջ յանձնելու խոստմամբ :

Հիմակուան գիները ասոնք են :

Վառնայի նաւ բեռցուներու յորենին գինը :	
Վոսի կարծր	22 — 23 1/3
Իսոնցիլի "	21 — 22
Օտեսայի "	20 — 21
Ռուսիլի "	18 — 19
Իպրահիլի կակուղ	17 — 19
Ռուսիլի "	18 1/3 — 19 1/3
Վարի "	8 — 8 1/3
Լիպուպոյորեան	14 — 16

ԵԼԱՃ ԱՊՐԱՆԻՆԵՐԸ

Թիֆլիս : Ինչեալ շաբթու բաւական աղէկ էր 350 պալետ բան բեռցուեցաւ Ինչգիւ երթալու համար, գինը 16 1/3 — 16 1/3 օխան մինչեւ նաւը ծախքը վաճառողին վրայ :

Օւֆան : Պարսկաստանի աղէկը 11 զուռուշ կ'ընէ օխան, քիչ մը վարը 10 1/3 :

Ուրաի ասկէ երթալը բաներ կան նէ՛ ամենն ալ մեծ թուլութեան մէջ են. մանաւանդ մեծաքանակ որովհետեւ բնաւ աղէկ լուր մը եկած չունի Լուրդայէն՝ մեծաքանակ վրայով :

ՀԱՏԱՐԱՎԻՉԻ ԼՐԱԳՐԻՍ

Յիւլի. Պ. Տէր Կրդ. Չափուր :
Սիւրիւ Լալիս :
Ի Պալի Զոր Խան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏԱՐԱՐԱՆԻ ՅԱՎԱՆԵՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՑԻՍԵԱՆ